

GAZETA LWOWSKA
Biblioteka Jagiellońska
1929**PRENUMERATA:**

Miejscowa miesięcznie: bez dostawy do domu 4:80 — z dostawą 5:30 — Zamiejscowa miesięcznie z przesyłką pocztową 5:30 — Zagranicą 7:00 zł.
P. K. O. 141.690.

WYCHODZI CODZIENNIE O GODZINIE 3-ej POPOŁUDNIU Z WYJĄTKIEM DNI POŚWIĄTECZNYCH

CENA NUMERU 20 gr.

Biura Redakcji i Administracji: pl. Smolki 3. I. p.
Telefon Redakcji 21-18, Administracji 21-17.
Redaktor naczelny przyjmuje od godz. 11 do 12
Listy należy frankować. — Reklamacje otwarte wolne od opłaty

Wojna czy pokój na Dalekim Wschodzie.

Słownictwo europejskie nie posiada odpowiednika, określającego stan rzeczy panujący na granicy mandżursko-sowieckiej. Odpowiednik taki jest wyłącznym monopolem słownictwa bolszewickiego. Wykuł go i rzucił w świat w r. 1918 dzisiejszy bania sowiecki, Lew Dawidowicz Trocki, ujmując w lapidarną formułę «ni mir ni wojna» treść paradoksalnych stosunków, które zapanały między Rosją a Niemcami nazajutrz po pokoju brzeskim.

Termin ten stał się z czasem wytyczną polityki sowieckiej. Więcej. Stał się niejako normą skonstruowanego przez dyplomatów sowieckich nowego prawa międzynarodowego, prawa, którego wprowadzie reszta świata nie ma zamiaru uznawać, ale które Sowietaom w zupełności wystarcza.

To co się dzieje na granicy mandżurskiej, a o czym bezustannie od czterech dni donoszą nam depesze z Nankinu, Szanghaju i Tokio, daje się scharakteryzować tylko za pomocą formuły Trockiego. Faktycznie toczy się tam wojna, najformalnniejsza w świecie wojna, gdyż wojska czerwone w ofensywnym marszu przekroczyły granicę i już nie raz i nie dwa zderzyły się z przeciwnikiem, a jednocześnie wojny tej niby nie ma, ponieważ Sowiety z najniewinniejszą w świecie miną oświadczają, że są jedynie w »defensywie« i biją się conajwyżej z nieorganizowanymi bandami Chińczyków i rosyjskich »biłogwardystów«, czego przecież wojną nazwać niepodobna. Jednym słowem, źródła chińskie i japońskie mówią co innego, co innego mówi oficjalny sowiecki TASS, a po podsumowaniu wszystkich tych sprzecznych wiadomości wychodzi owo sławetne — ni mir ni wojna.

Ze ta hermafrodycka formuła przedstawia dla Sowietaom całą masę plusów, to jest jasne jak aksjomat. Najważniejszy plus to ten, że zyskują na czasie, żeby jeszcze bardziej zgęścić atmosferę burz i niepokoików, tak im potrzebną do ich światoburczych planów. W atmosferze ładu i pokoju i wyrównanych międzynarodowych rachunków Sowiety czują się nieswojsko. Nie mają wtedy nic do roboty. Ani u siebie w domu, ani na szerokim świecie. W ich interesie leży, by światem wstrząsały co jakiś czas dreszcze wojenne, choć zdają sobie zarazem doskonale z tego sprawę, że wojna, o ile się w nią wplączą, może się stać dla ich regim'u początkiem tragicznego końca.

Gdyby Sowiety pragnęły szczerze i otwarcie szybkiego i gładkiego wyrównania sporu z Chinami, to miały wszak po temu doskonałą okazję wtedy, gdy się Stany Zjednoczone zaofiarowały z mediacją. Każdy inny rząd — zwłaszcza, że genezą konfliktu był obciążony przeciwnik — byłby, jak to się mówi, z pocałowaniem ręki przyjął taką propozycję. Sowiety — przeciwnie. Podniosły wrzask, jakiego już dawno nie robiły na świecie. Cała prasa sowiecka i za-

Marszałek Piłsudski w Wilnie.

Wilno, 19 sierpnia. (PAT.) Marszałek Piłsudski wyjechał w dniu dzisiejszym samochodem z Druskiennik do Wilna, celem odwiedzenia rodziny. P. Marszałek przybył do Wilna w godzinach popołudniowych i zamieszkał u Wojewody Raczkiewicza, w pałacu reprezentacyjnym. W dniu dzisiejszym, po wielkich upałach nawiedziła Wileńszczyznę gwałtowna burza, która zaskoczyła P. Marszałka w drodze w okolicy Ejszyszek, na terenie Województwa nowogródzkiego, blisko granicy Województwa wileńskiego. Sa-

mochód P. Marszałka napotkał po drodze na przeszkodę w postaci kilku drzew, obalonych tu i ówdzie przez wichry. Ludność miejscowa i robotnicy, pracujący na gościńcu, poznawszy P. Marszałka, witali Go z czcią i śpieszyli skwapliwie na pomoc, pracując energicznie, aby jaknajszybciej oczyścić drogę. Marszałek Piłsudski przybywszy do Wilna, zarządził, aby natychmiast wypłacone wspomnianym robotnikom i ludności stosowne wynagrodzenie za pracę przy odczyszczeniu gościńca.

Przed sesją Ligi Narodów.

Genewa, 20 sierpnia. (AW). Pośród 14 członków Ligi Nar. już 10 państw mianowało swoich delegatów na nadchodzącą sesję Ligi. W skład delegacji angielskiej wędzą: Mac Donald, Henderson, Churchill i Graham. Rząd indyjski reprezentowany

będzie przez hinduskiego członka rady królewskiej a nie przez Anglię. Spodziewają się, że na sesję udam się conajmniej 30 ministrów spraw zagranicznych poszczególnych państw wchodzących w skład Ligi Nar.

Nowe przepisy paszportowe.

(Telefonem od naszego korespondenta.)

Warszawa, 20 sierpnia. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem do wszystkich Wojewodów i Komisarza Rządu m. Warszawy zarządziło, ażeby władze administracji ogólnej wystawiały za opłatą normalną paszporty zagraniczne jednorazowe z terminem ważności 3-miesięcznym przy podróżach do krajów europejskich, 6-miesięcznym przy podróżach do krajów zamorskich. Paszporty wielokrotne winny być wystawiane z terminem ważności 6-miesięcznym. Niezależnie od powyższego, Ministerstwo

upoważniło Wojewodów do udzielania w drodze wyjątku zezwoleń na wystawienie paszportów za opłatą normalną na jednorazowy wyjazd zagranicę z terminem ważności do 12 miesięcy, w wypadkach, gdy zachodzi konieczność wydania paszportu z dłuższym terminem ważności, czy to z uwagi na długotrwałą podróż, czy też ze względu na udowodnioną niemożność osiągnięcia zamierzonego celu w normalnym terminie ważności paszportu.

Sytuacja na Dalekim Wschodzie.

Nankin, 19 sierpnia. (PAT). Minister spraw zagranicznych Wang potwierdził, iż rząd polecił Czang Sue Liangowi wysłać 60.000 żołnierzy na front mandżurski w celach obronnych, z uwagi na groźną sytuację i wypady wojsk sowieckich poza granicę. Minister zaznacza, iż rząd gotów jest w razie potrzeby wysłać dalsze posiłki.

Waszyngton, 19 sierpnia. (PAT). Konsul Stanów Zjednoczonych w Charbinie doniósł departamentowi stanu, że doszło do walki między wojskami chińskimi a niewielkimi oddziałami sowieckimi, które przeszły na terytorjum chińskie w okolicy stacji Pogranicznaja. Liczba zabitych po stronie wojsk chińskich dochodzi do 200.

sowieckie pieniądze wychodząca »Humanité« uderzyła wtedy w wielki dzwon na trwogę i jęły »demaskować« »zakapturzony imperjalizm Ameryki«, twierdząc, że Ameryce chodzi tylko o to, by pod pretekstem mediacji zagarnąć w swoje ręce kolej wschodnio-chińską i »zadać cios śmiertelny rewolucji w Chinach«.

Na coś podobnego Sowiety oczywiście »niemogły pozwolić« i oświadczyły, że woła już w takim razie układać się bezpośrednio z Chinami. Znany doskonale wszyscy przebieg tych rokowań: notę Czu-Szao-Yanga, w której ten doniósł Karachanowi, że gotów jest przyjechać do Moskwy i zasiąść z nim do zielonego stołu, Karachan wrzucił do kosza. Rzecz jasna, że wobec takiej odpowiedzi Chiny zaczęły się poważnie gotować do wojny, a jednocześnie Sowiety ze zdwojoną energią zabrały się do szerzenia paniki wojennej i zaczęły u-

du, stawiając na jej czoło Gallena-Blüchera. Kilka dni temu doszło między stronami do pierwszego »kontaktu«.

Sowiety, jakeśmy to już wspomnieli, twierdzą, że »kontakt« ten wcale jeszcze nie oznacza wojny. Naturalnie, że i taki pogląd na rzeczy jest dopuszczalny, zwłaszcza gdy się zważy, że nie wojna, ale panika, którą można wywołać widmem wojny, jest właściwym celem Sowietaom.

W skrytości ducha Sowiety dziś tylko jednego, zdaje się, pragną: aby ci sami »imperjaliści«, których kilka tygodni temu zdołali »zdemaskować« przed proletariatem globu ziemskiego, jeszcze raz się wmięszali, ale też i na serjo tym razem zajęli się tłumieniem pożaru. W formułce »ni mir ni wojna« jest właśnie furka, którą dyskretnie odemknęto dla nich.

KOMITET EKONOMICZNY MINISTRÓW.

Warszawa, 20 sierpnia. (AW). W najbliższym czasie odbędzie się posiedzenie Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów. Na posiedzeniu tem załatwiony ma być cały szereg wniosków, dotyczących polityki zbożowej i aprowizacyjnej.

WYPOWIEDZENIE UMOWY W GÓRNICTWIE.

Katowice, 19 sierpnia. (PAT). Pisma donoszą, że w ubiegłą sobotę wszystkie Związki zawodowe na Śląsku wypowiedziały umowy zbiorowe w górnictwie z powodu wygaśnięcia dotychczasowych umów, które kończą się z dniem 1 września.

ZAKOŃCZENIE ZAWODÓW STRZELECKICH.

Sztokholm, 19 sierpnia. (P. A. T.). Wczoraj w gmachu ratusza odbyło się uroczyste rozdanie nagród zwycięzcom w międzynarodowych zawodach strzeleckich. Polacy uzyskali 5 nagród, a mianowicie: 3 złote medale, 1 srebrny i 1 brązowy. Pomimo niezbyt wybitnych wyników, drużyna polska zdobyła wiele doświadczeń. — Wieczór odbył się bankiet z udziałem wszystkich uczestników zawodów.

KONGRES MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

Wiedeń, 20 sierpnia. (AW). Sekretarjat generalny europejskiego kongresu mniejszości narodowych ogłosił komunikat, w którym zawiadamia, że w najbliższym czasie odbędzie się w Genewie 5-ty kongres mniejszości narodowych.

ZEPELIN WYLĄDOWAŁ W TOKIO.

Tokio, 20 sierpnia. (AW). Na lotnisku Kasuminamura odległym od miasta o 60 klm wczoraj o godz. 11-ej według czasu środkowo-europejskiego wylądował »Graf Zeppelin«. Mikado obdarował kierownika sterowca dra Eckenera srebrną wagą, a członków załogi srebrnymi kubkami.

ANALFABETYZM W SOWIETACH WZRASTA.

Moskwa, 20 sierpnia. (AW). Według obliczenia dokonanego niedawno przez sowiecki komisariat oświaty wśród ludności rosyjskiej, zamieszkującej w Europie jest 44 proc. analfabetów. Podczas gdy w miastach liczba analfabetów pokaźnie zmniejsza się, spadając do 20 proc. to na wsi analfabetyzm występuje w silniejszym jeszcze stopniu niż dawniej. W prowincji leningradzkiej, gdzie akcja oświatowa osiągnęła najlepsze wyniki, mimo to jest jeszcze 70 proc. analfabetów.

NOWY LOT TRANSATLANTYCKI.

Berlin, 19 sierpnia. (PAT). Biuro Wolffa donosi z Lizbony, że szwajcarski lotnik Käser wystartował dziś o godz. 7.18 rano z Alvercas na jednonopatowcu »Junges Schweizerland« w towarzystwie obserwatora i mechanika do lotu przez Ocean, kierując się w stronę Nowego Jorku.

Finansowe kulisy.

Założeniem, na którym operuje konferencja haska, są oczywiście kwestje finansowe, związane z przyjęciem, czy też odrzuceniem planu Younga, opracowanego w Paryżu przez rzeczoznawców. Na platformie tego planu, po ewentualnym jego przyjęciu, dadzą się dopiero zrealizować konsekwencje polityczne, wysuwane przede wszystkim przez Niemcy. Ale, jak już z tego widać, związek problemów politycznych z finansowymi jest bardzo ścisły, można powiedzieć, że nierozdzielny. Każdy krok w dziedzinie finansowej ma swój odpowiednik polityczny, i na odwrót.

Za kulisami konferencji haskiej dwa fakty natury finansowej zwracają na siebie powszechną uwagę. Jednym z nich jest kwestja stopy dyskontowej i związana z nią walka finansowa i polityczna wielkich banków. Drugim jest rywalizacja wielkich przemysłów węglowych poszczególnych krajów.

W trakcie gwałtownych walk w Hadze, Stany Zjednoczone, które mają tam tylko obserwatora, i to nie bardzo reprezentatywnego, zrobiły światu niespodziankę. Nowojorski Bank Związkowy podwyższył swoją stopę dyskontową z 5 proc. na 6 proc. Ameryka, jak wiadomo powszechnie, jest potężną i decydującą rozdawczynią kredytów. Krok Banku Związkowego utrudnia uzyskiwanie tych kredytów. Wiadomo zaś równocześnie, że Bank Angielski z wyłączeniem wszystkich sił walczy o utrzymanie swojej 5 i pół procentowej stopy dyskontowej i o utrzymanie swoich rezerw kruszcowych, naruszanych przez wymianę funtów angielskich na złoto ze strony instytucji finansowych francuskich, co Anglja uważa za środek presji politycznej.

Biorąc rzecz teoretycznie, podwyższenie stopy dyskontowej w Ameryce umotywowane potrzebą walki ze spekulacją, wzrastającą na terenie amerykańskim, jest ostrzeżeniem pod adresem klójących się w Hadze państw europejskich. Ponieważ zaś powodem tych klótni jest wystąpienie Anglii, przeto nasuwałoby się przypuszczenie, że finansowy krok amerykański ma ukryte polityczne źródło an tyangielskie. Tymczasem rzecz ma się przeciwnie.

Bank Angielski zapowiada, że podwyższenie stopy dyskontowej w Nowym Jorku zgoła nie pociągnie za sobą kroku analogicznego w Londynie. Wiadomo, że rządowi partji pracy ogromnie zależy na utrzymaniu dotychczasowej stopy, gdyż podwyższenie jej odbiłoby się ciężko na życiu ekonomicznym Anglii, które i tak już dotknięte jest przesileniem. Jeśli więc Anglja daje taki dowód pewności siebie po wiadomościach otrzymanych z Nowego Jorku, to fakt ten dowodzi porozumienia amerykańsko-angielskiego o charakterze zarówno politycznym jak i ekonomicznym. I tak rzeczy przedstawiają się w rzeczywistości.

Powtarza się sytuacja z r. 1925, kiedy to Anglja, zamierzając powrócić do waluty złotej, zagwarantowała sobie pomoc Ameryki, która jej zapewniła w miarę potrzeby kredyt 200 milionów dolarów w nowojorskim Banku związkowym, a 100 milionów dolarów u Morgana. Obecnie Bank Związkowy amerykański przyrzekł w razie potrzeby udzielić Bankowi angielskiemu kredytu 250 milionów dolarów, a dzięki temu Bank angielski może nie podwyższać stopy dyskontowej. Co więcej, Bank Związkowy zażądał od innych banków amerykańskich, aby nie odprowadzały złota z Anglii, nawet na wypadek spadku kursu funta szterlingów. Porozumienie więc między Ameryką i Anglją jest zupełne, a jest rzeczą wysoce prawdopodobną, że p. Snowden, rozpoczynając swoją ofensywę w Hadze,

miał już w kieszeni zapowiedź poparcia amerykańskiego.

Jednym z głównych motywów ofensywy angielskiego ministra skarbu jest ochrona angielskiego przemysłu węglowego i jego eksportu, zagrożonego przez niemieckie odszkodowania w naturze, których połowa przypada obecnie na węgiel niemiecki. Odszkodowania w naturze wzmocniają w wysokim stopniu przemysł niemiecki i rozszerzają jego rynki zbytu. Wynosiły one w r. 1926 — 667 milionów marek, w 1927 — 795 milionów, 1928 — 968 milionów, a na podstawie planu Dawesa, osiągnęłyby w tym roku — 1100 milionów marek wartości. Plan Younga obniża wartość odszkodowań towarowych niemieckich, głównie w interesie Anglii i jej

przemysłu węglowego, do 540 milionów, a więc do połowy, a w latach następnych wartość ich ma obniżyć się rocznie o 50 milionów tak, że za dziesięć lat wogóle przestałyby funkcjonować. Dla Anglii jednak ustępstwa te są jeszcze nie wystarczające.

Złe zorganizowany przemysł węglowy angielski nie wytrzymuje konkurencji z niemieckim. W ramach przesilenia w światowym przemyśle węglowym Niemcy utrzymały się przy przedwojennej wysokości swojej produkcji i eksportu, gdy angielski eksport węgla z 78 milionów ton w r. 1913 spadł na 54 milionów ton, a produkcja z 291 milionów obniżyła się do 241 milionów. Najwidoczniejszym jest zwycięski postęp węgla niemieckiego we Włoszech. Przed wojną import węgla angielskiego do Niemiec do Włoch stał w stosunku 10:1. W tym okresie czasu im-

port z Anglii spadł z 9,8 milionów ton na 6,7, a z Niemiec podniósł się z miliona ton do 5-ciu milionów.

Tem się tłumaczy gwałtowna walka Snowdena w tej kwestji, która odbija się na całości problemów traktowanych w Hadze. Zorganizowanie kartelu światowego węgla mogłoby Anglii przyjść z pomocą w walce, którą przemysł węglowy angielski musi toczyć nie tylko z Niemcami, ale i z rosnącym eksportem polskim i holenderskim. Narazie jednak zdezorganizowany przemysł węglowy angielski nie jest partnerem zdolnym do pertraktacji. A widoczne w kwestji stopy dyskontowej porozumienie angielsko-amerykańskie pozwala przypuszczać, że i w kwestji węgla Londyn gotów się bardziej oglądać na Nowy Jork niż na kontynent europejski. (j.)

U schyłku konferencji haskiej.

Przygotowania do wyjazdu. — Rozmowa Brianda ze Stresemannem. — Termin ewakuacji Nadrenji dotychczas nieoznaczony.

Haga, 19 sierpnia. (PAT). Niektóre delegacje czynią już przygotowania do wyjazdu. Na piątek, 23 b. m. zapowiedziane jest u królowej holenderskiej przyjęcie na cześć delegatów. Wyjazd delegacji francuskiej i belgijskiej nastąpi prawdopodobnie w sobotę popołudniu.

Haga, 19 sierpnia. (PAT). Rzeczoznawcy finansowi zebraли się dziś rano, lecz obrad swych nie dokonali i kontynuować je będą popołudniu, a nawet w razie potrzeby nocą, tak, by sprawozdanie swoje mogli

wręczyć jutro zainteresowanym delegacjom. Briand odbył rozmowę ze Stresemannem, po której ukończeniu przedstawiciele Francji, Belgji, Anglii i Niemiec zebraли się u Hendersona.

Berlin, 19 sierpnia. (PAT). »Voss. Ztg.« i »Berl. Tageblatt« stwierdzają w depeszach z Hagi, że po rozmowach dzisiejszych między Briandem i Stresemannem i po naradach mocarstw okupacyjnych z przedstawicielami Niemiec przeważało w kołach politycznych Hagi przekonanie, że

Briand w ciągu rozmów dzisiejszych nie zakomunikował jeszcze Stresemannowi terminu ewakuacji. Biuro Wolffa donosząc z Hagi o tych rozmowach, oświadcza tylko, że rozmowa ministra Stresemanna i Brianda miała charakter osobisty i poufny i że o jej treści nie będzie wydany żaden komunikat.

Haga, 20 sierpnia. (AW). Przewidują, że konferencja plenarna w Hadze będzie odroczona na czas zgrupowania Ligi Narodów. Podczas tej chwilowej przerwy eksperci finansowi będą opracowywali plan Younga z myślą poczynienia w nim pewnych ustępstw na rzecz Anglii.

Haga, 20 sierpnia. (PAT). Briand, Stresemann, Henderson i Hymans rozważali wczoraj sprawy finansowe i administracyjne związane z ewakuacją Nadrenji, której data nie została ustalona. Tirelli, Francqui i Cheron zapoznali się ze stanem prac ekspertów. Jak tylko sprawozdanie ekspertów będzie gotowe, delegacje francuska, belgijska, włoska i japońska ustalą linię dalszego postępowania, poczem zetkną się prawdopodobnie w sobotę z delegacją niemiecką i brytyjską w celu poinformowania się czy Snowden przyjmuje koncepcję, jakie mu zostały dodatkowo uczynione. W kołach konferencji haskiej podkreślają całkowitą jednogłośność Francji, Belgji, Włoch i Japonii co do wprowadzenia w życie planu Younga.

Rozbrojenie na morzu — a konferencja w Hadze.

Kapitał amerykański za kulisami.

Londyn, 19 sierpnia. (PAT). W dniu dzisiejszym nastąpiło ponowne spotkanie premiera angielskiego Mac Donalda z ambasadorem Stanów Zjednoczonych gen. Dawesem. Do rozmowy tej londyńskie koła polityczne przywiązują wielką wagę, twierdząc, że gen. Dawes przywiózł Mac Donaldowi konkretne propozycje co do rozbrojenia na morzu. W piątek gen. Dawes odwiedzi ponownie Mac Donalda i przy tej okazji konferować będzie na temat rozbrojenia morskiego, przyczem ustalony ma być definitywny program pobytu Mac Donalda w Ameryce oraz uzgodniona platforma konferencji jego z Hooverem. W każdym razie Mac Donald, który z końcem miesiąca lub w pierwszych dniach września przyjedzie do Genewy, wyjaśni możliwości porozumienia na morzu z A-

meryką, aby następnie w czasie posiedzenia Rady i Zgromadzenia Ligi wysondować stanowisko zainteresowanych również w tej sprawie Francji i Japonii. Wyjazd Mac Donalda do Waszyngtonu ma być już tylko ukoronowaniem dzieła dokonanego przedtem w Europie.

Z tego też względu, a również ze względu na konieczność pozyskania dla rozbrojenia na morzu Francji, nie wydaje się prawdopodobne, aby w Hadze mogło dojść do zerwania pomiędzy Francją i Anglją. Taktyka Snowdena zdaje się raczej wyjaśniać jako zupełnie świadomą i celową akcją przeciągania konferencji i uzyskania atutu dla ewentualnego kompromisu, aż do czasu wyjaśnienia rezultatów rozmów Mac Donalda z Dawesem. Czy w tym względzie będzie osiągnięty pomyślny rezultat w kwe-

stji planu Younga, zdecydowane zostanie niewątpliwie w drodze kompromisu angielsko-francuskiego, łącznie z kwestją przystąpienia Francji do angielsko-amerykańskiego porozumienia w sprawie rozbrojenia na morzu. W ramach tego kompromisu fundamentem spajającym obie kwestje będzie wielki kapitał amerykański, który we wszystkich tych kwestiach odgrywa za kulisami wpływawą rolę.

Ostatnie wiadomości giełdowe.

Lwów, 20 sierpnia.

Na dzisiejszej Giełdzie zbożowej pszenica, żyto, otręby pszenne i żytnie potaniały.

Tendencja nadal niżkowa, usposobienie spokojne.

Na Giełdzie akcyjnej obroty średnie, tendencja niejednolita, usposobienie spokojne.

